

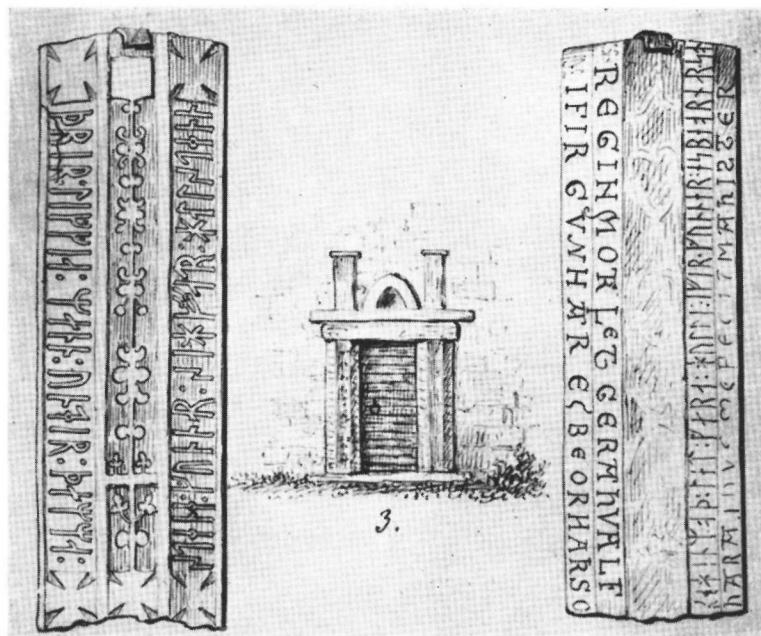

Fig. 141. Vg 94 och 95. Ugglums sn, kyrkogården.
Efter teckning av Säve, visande stenarnas placering som dörrposter.

En formulering, som påminner om denna, återfinns på det s.k. Botkyrkamonumentet, Sö 286, där det står ristat om den döde: **har + likr + han + ynti + steni + þeimi +**. Ordföljden i Vg 94 betingas väl av att en högtidlig, rytmisk formulering av inskriften är åsyftad. Bugge uppfattar den som versifierad och upptager inskriften bland »svenska runverser». Han tillägger: »Vi har da vel her det yngste Exempel paa stavrimede Vers i en svensk Runeindskrift».

Om namnen *Sighvatr* och *Hallstenn* se Sö 317 och Sö 271. Om dubbelteckning av långt konsonantljud se I. Lindquist, *Västgötalagens litterära bilagor* (1941), s. 28.

95. Ugglums sn, kyrkogården. Nu i Statens historiska museum.

Pl. 75.

Litteratur: B 938, 940, L 1636. E. Brenner i KB F 14 b, bl. 374; J. Peringskiöld, Monumenta 9, bl. 39 b; O. Celsius, Svenska runstenar (KB F m 60) 1, s. 259; J. N. B. [von] Abrahamson, Märkeligheter paa Runestene (i: Antiquariske Annaler 2, 1815), s. 151; Kyrkoinventarium 1829 (ATA); J. G. Liljegren, Runlära (1832), s. 148; G. Brusewitz, Westergötland 1860, s. 24 (ATA); P. A. Säve, Berättelse 1863, s. 55 f. (ATA, tr. i ATS 3, 1873, s. 125); Joh. W. Warholm, Brev ¹/₆, ²¹/₇ 1864 t. B. E. Hildebrand (SHM, inv. bil.): A. A. Afzelius, Brev ¹⁰/₈ 1864 t. VHAA (SHM, inv. bil.); G. Stephens, ONRM 1 (1866–67), s. 459 f.; H. Hildebrand i ATS 2 (1869), s. 360, Sveriges medeltid 3 (1898–1903), s. 420 f.; H. Werner, Grafstenar från Medeltiden i Westergötland, s. 3 (odat. hs, ATA); O. v. Friesen, Anteckningar (UUB); A. Blomberg, Några anteckningar om Gudhems församling i Västergötland (1916), s. 19, s. 63 f.; S. Gardell, Gravmonument från Sveriges medeltid 1 (1937, rev. 1945), nr 688.

Äldre avbildningar: E. Brenner, bläckteckning 1669 el. 1670 (i KB F 14 b, bl. 374); J. Hadorph och P. Törnwall, 2 träsnitt (i Peringskiölds Monumenta samt i B 938 och 940, det sistn. osign.); osign. träsnitt (i UUB R 559, ej samma som föreg.); Liljegren, Runlära, pl. 6; Brusewitz, bläckteckning (i a. a., endast bokstavsskriften); Säve, bläckteckning (i a. a., återgiven i Stephens a. a. och Gardell a. a. 2, 1937, rev. 1946, s. 56).

Denna kistformiga gravsten med runinskrift förvaras nu i Statens historiska museum, inv.nr 3.276.

Stenen har, i likhet med Vg 94, ursprungligen legat på Ugglums kyrkogård, intill dess den, sannolikt år 1820, apterades till dörrpost i den nu igenmurade, östra ingångsdörren till kyrkan. Till Statens historiska museum förvärvades den (liksom Vg 94) år 1864.

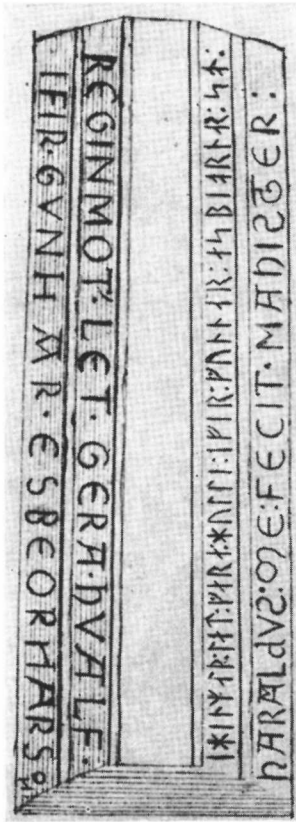

Fig. 142. Vg 95. Uggulums sn, kyrkogården. Efter teckning av Brenner.

Fig. 143. Vg 95. Uggulums sn, kyrkogården. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 940).

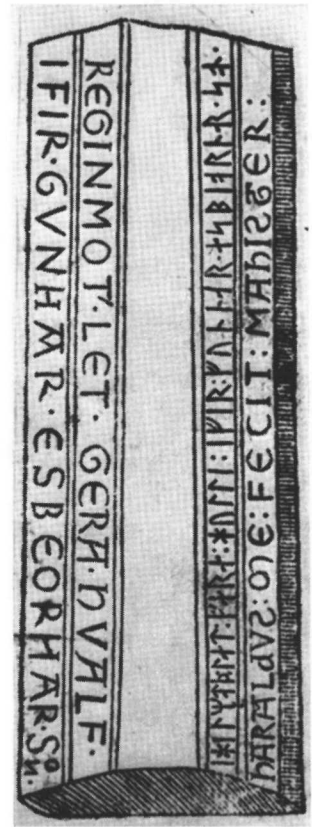

Fig. 144. Vg 95. Uggulums sn, kyrkogården. Efter träsnitt i R 559. Foto UUB.

Sandsten. Längd 1,79 m., bredd 0,59 m. Stenen är trefasad med otydliga rester av en kvastpalmétranka på mittfasen. Runinskriften står att läsa på ena skråsidan, närmast krönet.

Inskrift:

rehinmop : læt · gæra : hualf : ifir · gunnar : æsbeornar · son :

Reginmod læt gæra hvalf yfir Gunnar, Æsbiornar son.

»Reginmod lät göra denna gravvård över Gunnar, Äsbjörns son.»

Till läsningen: Ristningen är grund. 2 e är svag, övre delen är borta. Högra bst i 6 m är otydlig. 11 t är upptill otydlig. Bistavarna i 13 æ och 31 æ äro mycket korta. 18 a och 19 l äro skadade upptill, dock finnas säkra spår av l-bistavens ända. I 38 ar är a-bst på grund av vittring otydlig.

Brenner: 1 r är utelämnad; 2 i; r. 7 är binderuna ot; efter 11 t sk i form av två punkter; 15 æ, 18 l, 20 i; efter 24 r sk i form av två punkter; 34 i; sk efter 38 ar i form av två punkter. Denna läsning återger Liljegren, som dock uppfattar 7 o som binderuna on. Liljegrens text återges av Gardell, som tolkar inskriftens första namn *Reginmund*. — Säve: 18 l, 20 i, 29 e, 31 e, sk utelämnat efter 40 on. — v. Friesen: 31 e; sk saknas efter 11 t, 24 r, 30 r, 38 ar och 40 on.

Namnet *Reginmod* förekommer på en gravsten på Lösens kyrkogård i Blekinge (DR 364). Det skrives där *reinmod*. Namnet är sparsamt belagt i medeltida nordiska källor. Enligt I. Lundahl, *Falbygdens by-*

och gårdsnamn (1927), s. 71, ingår det i *Regumatorp*, bynamn i Sjögerstads sn med äldsta belägg 1468 *Regemodetorp*. *Reginmoð* kan vara kvinnonamn eller mansnamn; »i østnordiske kilder er det imidlertid altid kvindenavn, medens anvendelsen som mandsnavn findes i Reichenaulisten og om en fingeret person i vest-nord.», säger Lis Jacobsen i *Danmarks Runeindskrifter*, sp. 701, under hänvisning till K. G. Ljunggren i *ANF* 49 (1933), s. 91 f. L. Jacobsen tillägger beträffande DR 364: »Navnets forekomst sammen med et mandsnavn på en ligsten taler i øvr. for, at det er et kvindenavn». Ehuru språklig parallellism icke förefinnes mellan DR 364 och Vg 95, finns intet som direkt talar emot att namnet på Ugglumstenen tillhört en kvinna, allra helst som nom.-formen saknar -r. I så fall ligger det väl närmast till hands att förmoda, att hon varit Gunnars hustru. Beträffande växlingen mellan en- och tvåstaviga förleder i namn på *Ragn-* och *Regin-* se O. v. Friesen, *Rökstenen* (1920), s. 138 f.

Æsbiorn är ett tämligen vanligt namn. Det förekommer på ytterligare fyra västgötska runstenar, Vg 157, 178, 182, 184.

Samma avfattning har bokstavsskriften på gravstenens motsatta skråsida: REGINMOT . LET . GERA . HVALF : IFIR : GVNNAR : ESBEORNAR : SON. Omedelbart under runinskriften står i bokstavsskrift signaturen HARALDVS : ME : FECIT : MAHISTER.

Om mästern Harald, som också signerat Vg 88 och Vg 165, se A. Lindblom, *Sveriges konsthistoria* 1 (1944), s. 138, samt E. Fischer, *Västergötlands kyrkliga konst* (1920), s. 94 f.

96. Valtorps sn, kyrkogården. Nu i Statens historiska museum.

Pl. 76.

Litteratur: B 943, L 1635. J. Peringskiöld, *Monumenta* 9, p. 72, bl. 42; J. N. B. [von] Abrahamson, *Mærkeligheder paa Runestene* (i: *Antiquariske Annaler* 2, 1815), s. 111; J. G. Liljegren, *Runlära* (1832), s. 148; G. Brusewitz, *Westergötland* 1862, s. 112 (ATA); P. A. Säve, *Berättelse* 1863, s. 27 (ATA, tr. i *ATS* 3, 1873, s. 124); *Handlingar* 1868 i ATA; H. Werner, *Grafstenar från Medeltiden i Westergötland*, s. 3, 7 (odat. hs, ATA); K. Torin, *Register* 1875 (VFA); VHAA:s *Månadsblad* 1892, s. 70; E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 131; S. Gardell, *Till tolkningen av tvenne runristade västgötastenar* (i: *Fornvännen* 1934, s. 343 f.), *Epigrafiska bidrag till Västergötlands medeltida sepulkralitteratur* (i: *VFT* 4: 9, 1935, s. 61 f.), *Gravmonument från Sveriges medeltid* 1 (1937, rev. 1945), nr 8.

Äldre avbildningar: J. Leitz, *laverad bläckteckning* (i Peringskiölds *Monumenta*, p. 72, återgiven i *VFT* 4: 9, s. 65, och i Gardell a.a. 2, 1937, rev. 1946, s. 52); J. Hadorph och J. Leitz, *träsnitt* (i Peringskiöld, a.a., bl. 42, och B 943, återgivet i *VFT* 4: 9, s. 65); Brusewitz, *bläckteckning* (i a.a., runinskriften ej återgiven); Säve, *bläckteckning* (i a.a., runinskriften ej återgiven); Werner, *laverad blyertsteckning* (i a.a.).

Denna kistformiga gravhäll förvaras i Statens historiska museum, inv.nr 4.655. Stenen har tidigare legat på Valtorps kyrkogård men avstods av församlingen 1868 till museet.

Sandsten. Bevarad längd 1,65 m., bredd 0,63 m. Stenen är avslagen vid ena ändan. Av det bortslagna, mindre stycket återstår en del, som förvaras lös tillsammans med stenens bevarade, större stycke. Denna mindre del återgives icke på de äldre avbildningarna. Stenytan är starkt vittrad, särskilt i den kant, där runinskriften står. Stenens fyra längsgående skråsidor har en inskrift med latinska bokstäver.

Runinskrift:

... - - rr ... - rpi · s - ...

5 10

Till läsningen: Omedelbart före 3 **r** står en tydlig hst och före denna en till sin nedre hälft bevarad hst. Före den senast nämnda hst finnas inga säkra spår av ristning. Avståndet till stenkanten är 10 cm., vilket givit utrymme åt högst 5 runor. 3 **r** och 4 **r** äro relativt tydliga, även om 4 **r** upptill är skadad. Därefter finnas inga säkra spår av ristning förrän på stenens andra skråsida. Före 6 **r** synes nedre delen av en hst. 6 **r**, 7 **p**, 8 **i** äro jämförelsevis tydliga. Därefter finns en punkt, som sannolikt är huggen. Snett nedåt åt höger finns ytterligare en punkt, som troligen icke är huggen. Så följer en säker **s**-runa (9) samt nedre delen av en hst. Därefter är ristningsytan hårt vittrad; avståndet till kanten är 7 cm. med utrymme för 2 à 3 runor.